

УДК 338.439.01:54

Т.С. ЯРОШЕВИЧ, О.В. ПАХОЛЮК

Луцький національний технічний університет

**УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК
РИБИ ТА МОРЕПРОДУКТІВ : ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Т.С. ЯРОШЕВИЧ, О.В. ПАХОЛЮК

Луцький національний технічний університет

**УКРАНСКИЙ РЫНОК
РЫБЫ И МОРЕПРОДУКТОВ : ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ**

T.YAROSHEVICH, O. PAKHOLIUK

Lutsk National Technical University

**UKRAINIAN FISH AND SEAFOOD MARKET: CHALLENGES
AND PROSPECTS**

<https://doi.org/10.36910/6775-2310-5283-2020-13-04>

***Мета дослідження** полягає в аналітичній оцінці сучасного стану та напрямів розвитку українського ринку риби й морепродуктів і визначенні як негативних, так і позитивних тенденцій його функціонування.*

***Методи дослідження.** Загальною методологічною основою дослідження стали наукові напрацювання вітчизняних і зарубіжних дослідників у сфері виробництва та споживання риби та морепродуктів в Україні. Зважаючи на динамічність ринку та постійне оновлення інформації, автори статті зосередили свою увагу на аналізі матеріалів наукових фахових видань та інтернет-джерел, які відображають дані статистики, думки спеціалістів, аналітиків та експертів рибовидобувної галузі України. У роботі було використано такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, як логічне узагальнення, системний підхід та теоретичний пошук, ґрунтовані на збиранні та обробці формалізованих даних звітності.*

***Результати.** У статті проведено аналіз стану та перспективи розвитку українського ринку риби та морепродуктів. Визначено основні проблеми функціонування рибної галузі України та сучасний стан її розвитку. Розглянуто тенденції споживання риби та морепродуктів в Україні. У ході проведення досліджень були визначені проблемні аспекти забезпечення населення рибою та морепродуктами, виловленими в акваторії України. На основі результатів дослідження запропоновано шляхи перспективних напрямів розвитку рибної галузі з метою забезпечення населення харчовими продуктами з повноцінним білковим складом.*

В Україні склалася негативна тенденція у загальній динаміці розвитку ринку рибопродуктів. Сировинна база природних водних ресурсів України вичерпується рік від року, загальний обсяг внутрішнього видобутку водних ресурсів забезпечує лише 30% внутрішнього попиту, тому Україна змушена нарощувати обсяги імпорту риби та морепродуктів. Ситуація ускладнюється «тіньовою» складовою ринку, недостатньою увагою та реакцією відповідних органів контролю щодо порушень у рибовидобуванні та митному контролі імпортованої продукції. Виходом з ситуації є комплекс мір: розвиток власної аквакультури, впровадження інноваційних технологій переробки риби та морепродуктів, позитивні зрушення у роботі державних органів з дерегуляції та детінізації рибної галузі, налагоджуванні фінансової допомоги фермерським господарствам аквакультури.

Практична значимість. запропоновано шляхи перспективних напрямів покращення тенденцій рибної галузі України. Аналіз ситуації, яка склалася на українському ринку риби та морепродуктів допоможе зосередитися на причинах, наслідком яких може бути традиційно сформоване недостатнє споживання водних біоресурсів населенням України.

Ключові слова: ринок риби, тенденції, динаміка, зовнішньо-економічна діяльність, перспектива, споживання

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку, рибна галузь є важливою складовою економіки України. Розробка і впровадження інноваційних технологій в рибництво і рибопереробку вимагають обов'язкового і постійного аналізу інфраструктури ринку рибопродуктів. За рахунок риби і морепродуктів, на 20-30% забезпечується потреба населення в харчовому білку, який характеризується збалансованим складом амінокислот.

В Україні, згідно рекомендацій МОЗ [1], фізіологічна норма споживання по даній групі харчових продуктів визначена на рівні 20 кг на особу за рік, причому, на частку морської продукції має припадати 75%. Але за весь період незалежності України досягнути рекомендованих норм споживання ніколи не вдавалося. На сьогодні, на середньостатистичного українця припадає не більше, ніж 14 кг рибо- та морепродуктів на рік. Натомість, Світова організація охорони здоров'я для повноцінного розвитку організму людини та насичення його незамінними амінокислотами й біоелементами рекомендує споживати не менш, ніж 19,6 кг рибопродуктів на рік. Згідно даних Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) середній показник світового споживання риби та морепродуктів у 2019 р. становив 20,5 кг продукції на одну особу, причому, з цієї кількості 9,6 кг забезпечувалося за

рахунок традиційного рибальства, а 10,9 кг – за рахунок продукції аквакультури [2].

Отже, за такої ситуації, особливо актуальними залишаються дослідження ситуації на ринку риби та морепродуктів, аналіз асортименту рибної продукції в Україні та висвітлення перспективних напрямів розвитку рибної галузі з метою забезпечення населення харчовими продуктами з повноцінним білковим складом. Аналіз ситуації, яка склалася на українському ринку риби та морепродуктів допоможе зосередитися на причинах, наслідком яких може бути традиційно сформоване недостатнє споживання водних біоресурсів населенням України.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженням основних тенденцій виробництва і споживання риби та морепродуктів у світі, визначенням основних проблем функціонування рибної галузі та сучасного стану її розвитку займалися багато вітчизняних та закордонних вчених. Зокрема, значний внесок у методологію дослідження питання виробництва та використання рибопродукції зробили М.В. Гринжевський, С.М. Кваша, І.К. Кавер, О.М. Третяк, М.С. Стасишен та інші дослідники, праці яких містять аналіз ключових категорій дослідження проблем рибного господарства.

Авторами роботи [3] проведено системний аналіз обсягів рибальства і аквакультури, висвітлені питання співвідношення імпорту та експорту рибної продукції в Україні, а також асортименту рибної сировини та харчової продукції. Показано, що в Україні є сировинні можливості для збільшення обсягів повноцінної харчової продукції з прісноводної риби.

У роботі [4], під час проведення аналізу ринку, були визначені основні проблемні моменти функціонування рибопереробних підприємств України. Виявлено перспективи подальшого розвитку підприємств галузі та запропоновані заходи для досягнення необхідного результату, а саме: запровадження сертифікатів походження рибної продукції, створення рибного патруля у всіх областях України для перевірки легальності вилову риби, підвищення відповідальності за браконьєрський вилов.

Автором роботи [5], проаналізовано тенденції розвитку рибного господарства України, визначено проблемні аспекти забезпечення населення України вітчизняною рибою та продукцією її переробки. В статті досліджено складові відновлення функціонування внутрішніх водойм України, виділені основні проблеми та перспективи їх вирішення у сучасних умовах. Для забезпечення розвитку галузі, зміцнення продовольчої незалежності країни,

слід перш за все, вирішити питання, які стосуються еколого-економічних проблем розвитку рибогосподарського комплексу, удосконалити господарський механізм управління рибною галуззю, активізувати інноваційні та інвестиційні процеси, раціонального використання природних водних живих ресурсів. Також автори пропонують приділити належну увагу науково-технічному забезпеченню та науковому супроводу діяльності рибного господарства.

Отже, в наукових роботах різносторонньо досліджувався стан виробництва рибної продукції та перспективи розвитку підприємств рибного господарства в Україні. Проте, сучасні проблеми динаміки виробництва і споживання продукції рибної галузі й надалі потребують належного вивчення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. За останнє десятиріччя структура споживання риби зазнала величезних змін: у 2014 р. населення світу вперше спожило в їжу більше штучно вирощених, а не виловлених риби та морепродуктів. На сьогоднішній день розподіл позицій на світовому ринку риби та морепродуктів з боку рибальства та продукції аквакультури становить 48 % та 52%, відповідно. В світі аквакультура залишається одним з найбільш швидкозростаючих секторів харчового виробництва. Нажаль, Україна не відповідає світовим тенденціям, оскільки останні 10 років лише втрачала темпи розвитку вітчизняної рибної галузі.

Усвідомлення того, наскільки важлива регулярна «рибна» складова у харчуванні у великої частини українців продовжує залишатися на стадії формування. Споживання риби і морепродуктів в Україні має яскраво виражений «сезонний» характер. У літні місяці споживання знижуються більш ніж в 2 рази в порівнянні з осінньо-зимовим періодом. Обсяги споживання рибної продукції починають зростати приблизно з жовтня, поступово збільшуючись в листопаді-грудні до максимальних значень. Далі споживання дещо зменшується, але залишається на відносно високих рівнях до березня включно, після чого знову знижується до мінімальних значень в літній період.

У таблиці 1 відображено зміни у динаміці споживання риби та морепродуктів в Україні за період з 2013 по 2018 роки [6].

За даними аналітиків, один з найнижчих показників споживання рибної продукції та морепродуктів в Україні було зафіксовано у 2015 р. – 8,6 кг на особу, що становить лише 43% від встановленої норми. Починаючи з 2016 р.,

середній рівень споживання рибної продукції та морепродуктів знову дещо збільшився – до 10-10,5 кг на особу, проте, не втримався на своїх позиціях.

Таблиця 1

**Динаміка споживання риби та морепродуктів
населенням України за період з 2013 по 2018 роки**

Рік	Обсяги споживання *, кг / 1 особу за рік
2013	14,6
2014	11,1
2015	8,6
2016	10,1
2017	10,4
2018	9,4

*Фізіологічна обґрунтована норма споживання риби та морепродуктів становить 20 кг / особу за рік

Негативно вплинули на рибопереробну галузь України багато політичних і економічних факторів. Падіння середнього рівня норм споживання рибної продукції в Україні обумовлене наступними факторами:

- зменшенням промислового видобутку водних живих ресурсів в 2,5 рази у зв'язку з анексією АР Крим, яка забезпечувала надходження на український ринок більше 60% вилову риби та морепродуктів у державі. Необхідно відзначити, що після втрати обсягів вилову водних живих ресурсів в АР Крим, збільшити її промисловий видобуток на інших акваторіях України не вдалося;

- скороченням, більш ніж в 2 рази, імпорту рибної продукції внаслідок трикратної девальвації гривні в 2014 році;

- зниженням платоспроможності населення: враховуючи те, що ціна на рибу та морепродукти не знижується, можна спрогнозувати зменшення споживання даної групи товарів до 2021 року.

Згідно [7], за період з 2014 по 2017р. обсяги вилову та переробки водних біоресурсів скоротилися до 90 тис. т (для порівняння: за період з 2007 по 2013 рік, ці обсяги становили 220-250 тис. т на рік), у 2018 р. вилов склав 73,6 тис.т, а споживання риби скоротилося до 9,4 кг/люд. на рік.

Нажаль, прогнози [8] щодо збільшення внутрішньопромислового видобутку водних живих ресурсів у 2018-2019 р.р. на 10% (до 97 тис. т), а загального внутрішнього видобутку водних біоресурсів – до 150 тис. т, не виправдалися. Протягом останніх трьох років промисловий видобуток водних біоресурсів практично залишається на стабільно низькому рівні – в межах 75-90 тис. т. Разом з виловом риби в домогосподарствах, загальний обсяг видобутку водних ресурсів в Україні не перевищує 140 тис. т, що забезпечує

лише третину внутрішнього попиту. При імпорті рибної продукції в розмірі 320 тис. т і власної продукції в розмірі 185 тис. т (хоча, офіційні цифри – близько 90 тис. т) загальний обсяг рибного ринку України на сьогодні складає близько 500 тис. т.

За думкою аналітиків [6], серед основних причин низького рівня споживання риби та морепродуктів в Україні також можна назвати той факт, що споживачі недостатньою мірою володіють інформацією про харчову цінність, особливості та необхідність регулярного (2-3 рази на тиждень) вживання риби та інших продуктів моря. І багато в чому, це є наслідком відсутності комплексної національної програми з популяризації споживання риби і морепродуктів. Аналітики наводять дані за 2018 рік, які демонструють рівень споживання продуктів моря в розрізі областей України, де рівень споживання риби та морепродуктів був найвищим: Київська область – 13,1 кг/рік, Одеська область – 13,0 кг/рік; Черкаська область – 12,1 кг/рік, Вінницька область – 11,8 кг/рік, Херсонська область – 10,9 кг/рік, Миколаївська область – 10,0 кг/рік. Найменша кількість споживання виявлена у Західних областях України – там на одного мешканця припадає близько 9 кг риби та морепродуктів на рік.

За даними експертів [7], в Україні зберігається проблема браконьєрства та неконтрольованого й непідзвітного рибальства, тому частина продукції залишається «в тіні», не потрапляючи до офіційної статистики. За деякими оцінками промисловий вилов риби «в тіні» складає приблизно 50-60%.

За даними [6], у 2019 році можна очікувати певного поліпшення ситуації на внутрішньому ринку риби та рибної продукції. Перш за все, за рахунок позитивного ефекту від заходів, які приймалися державними органами в попередні роки по дерегуляції і детінізації рибної галузі України. Крім того, розвитку аквакультури має сприяти доступна фінансова підтримка фермерським рибницьким господарствам, яка, за інформацією Держрибагентства повинна надійти від Європейського Інвестиційного Банку в рамках підписаної фінансової угоди між Україною та ЄІБ.

На сьогодні, рибу в Україну завозять понад 200 юридичних осіб. Найбільшими імпортерами риби та морепродуктів є компанії Universal Fish Company та Альбакор (Кліон Груп), на частку яких припадає майже по 20% ринку. Багато рибної продукції імпортують компанії Фоззі Груп, Флагман Сіфуд, Пелагія Україна, Фіш-Альянс тощо [2]. На рис. 2, 3 наведено динаміку імпорту рибної продукції згідно даних Асоціації українських імпортерів риби та рибопродуктів у та грошовому ваговому еквіваленті, відповідно.

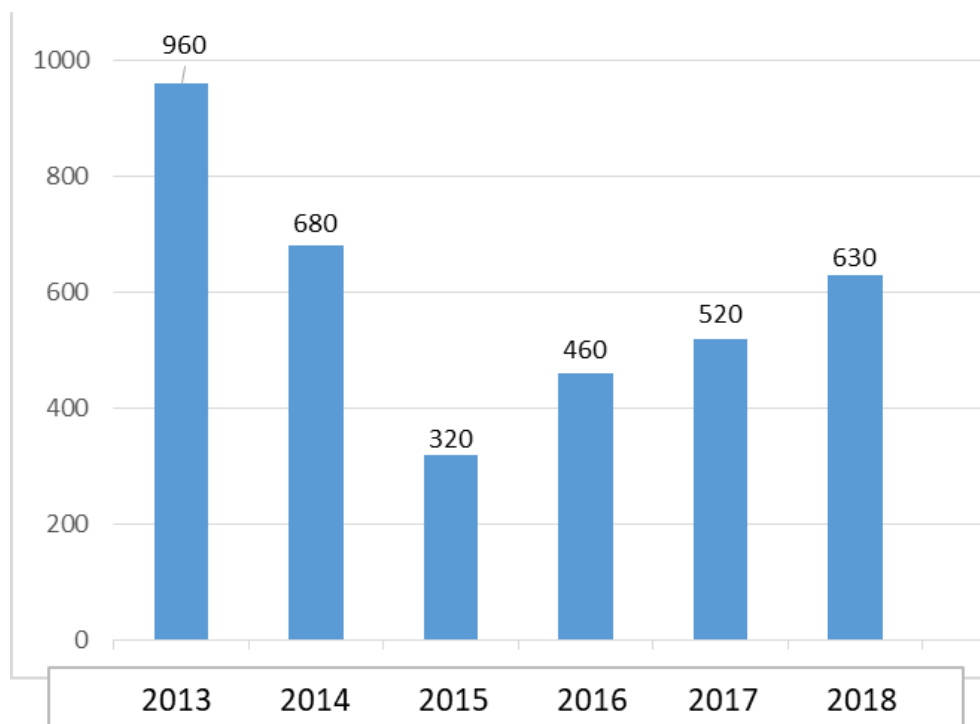

Рис 2. Динаміка імпорту рибної продукції (асоціація «Українських імпортерів риби та рибопродуктів»), млн. дол. США

Зазначена динаміка свідчить, що обсяги імпорту водних біоресурсів, критично зменшувалися до 2015 року, проте знову набирають обертів.

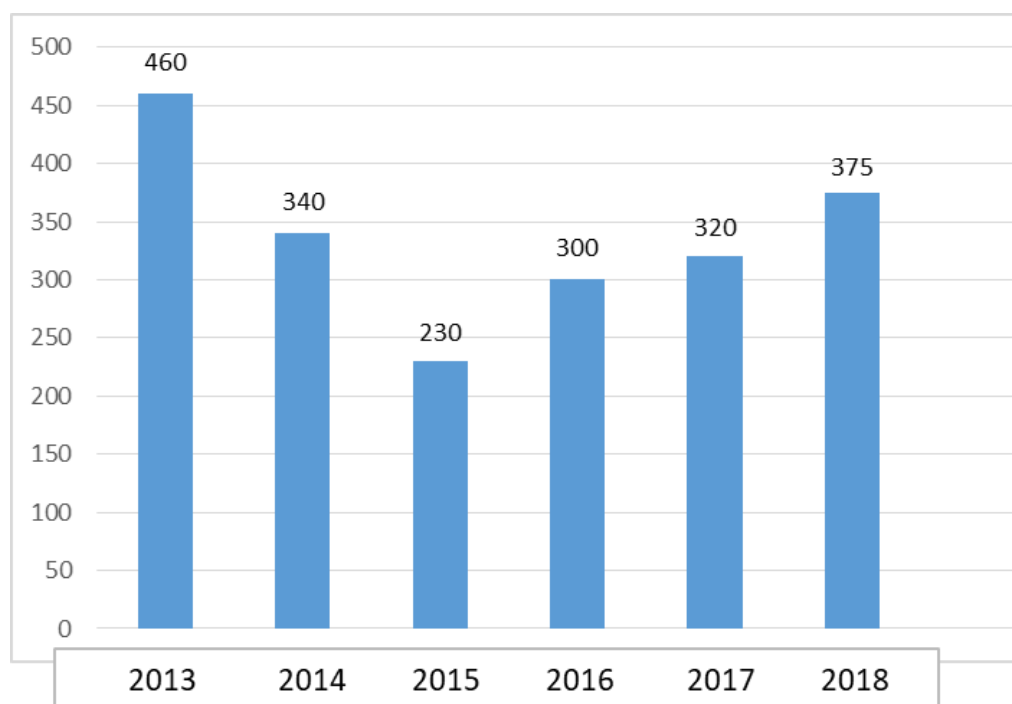

Рис 3. Динаміка імпорту рибної продукції (асоціація «Українських імпортерів риби та рибопродуктів»), тис. т

Наша держава імпортує переважно заморожену, свіжу або охолоджену рибу та заморожені продукти моря. Основними видами імпортованої продукції залишається оселедець, скумбрія, хек, мойва і лосось. Вони ввозяться з Норвегії, Ісландії, США, Естонії, Латвії, Іспанії, Канади. Найбільше риби і морепродуктів до України ввозиться з країн ЄС та Північної Америки. Лідером за поставками продукції цього виду до нашої країни вже понад 10 років поспіль є Норвегія. Її частка – 29,1% є найвагомішою у вітчизняному імпорті продуктів моря. Значно менші частки у вартісних обсягах поставок риби та морепродуктів належать Ісландії – 16,9%, США – 11,0%, Канаді – 6,6%, Іспанії – 3,6% і Китаю – 3,3%. У сукупності ці шість країн сформували 2018 року понад 70% вартості імпорту продукції даної групи до України [7].

Наведені на рис.2, 3 дані свідчать, що всього за 2018 р. імпортовано риби і морепродуктів 375 тис. т (проти 320 тис.т у 2017 р.). У грошовому вираженні, рибної продукції імпортовано на \$630 млн (проти \$520 млн у 2017 році) [10].

У розрізі найменувань продукції Україна імпортувала:

- замороженої риби – 290 тис. т (253 тис. т в 2017 р.) на суму \$351 млн;
- рибного філе – 24,6 тис. т (21 тис. т у 2017 р.) на суму \$44,2 млн;
- готової і консервованої риби, а також ікри 23,7 тис. т (22,1 тис. т у 2017 р.) на суму \$53,8 млн;
- свіжої та охолодженої риби – 15,4 тис. т (12,3 тис. т у 2017 р.) на суму \$107 млн.
- ракоподібних (2018 р.) – 4,8 тис. т на суму 27 тис. дол.
- безхребетних (2018 р.) – 3,2 тис. т на суму 11,3 тис. дол.

Щодо експортно-імпортних операцій з морепродуктами (передусім, молюсками), то згідно даних офіційного сайту ДФС за період з січня 2018 р. по жовтень 2019 р., основними країнами, до яких Україна експортувала морепродукти залишаються Литва, Туреччина, В'єтнам, Республіка Корея. Імпортує морепродукти Україна традиційно з Китаю, Франції, Іспанії, Нідерландів, а також Нової Зеландії.

В таблиці 4 відображено дані [9] щодо зовнішньо-економічної діяльності з морепродуктами (молюсками) на українському ринку за вказаний період.

Як видно, лідерство серед країн-імпортерів зберігають Китай, Франція та Нова Зеландія. Експортуються молюски у найбільших обсягах до Туреччини та Кореї (Республіки).

Таблиця 4

**Зовнішня торгівля України молюсками із зазначенням
основних країн-контрагентів за період з 01.01.2018 по 01.10.2019
(тис. дол. США)**

Код і найменування товарної позиції за УКТЗЕД	Імпорт за період			Експорт за період		
	країна	вартість	питома вага	країна	вартість	питома вага
307 Молюски	з 01.01.2018 по 31.12.2018			з 01.01.2018 по 31.12.2018		
	Китай	4815	42,6%	Туреччина	607	38,1%
	Франція	2055	18,2%	Корея, Республіка	489	30,7%
	Нідерланди	779	6,89%	В'єтнам	275	17,3%
	Інші	3656	32,3%	Інші	221	13,9%
	з 01.01.2019 по 01.10.2019			з 01.01.2019 по 01.10.2019		
	Китай	2757	27,1	Туреччина	2213	71,5%
	Франція	1834	18,0	Литва	338	10,9%
	Нова Зеландія	1366	13,4	Корея, Республіка	157	5,1%
	Інші	4211	41,4	Інші	389	12,6%

За підрахунками [3], за збереження темпів зростання економіки, за умов стабілізації національної валюти та збільшення реальних доходів населення, за підсумками 2018 року можна розраховувати на подальше поступове відновлення ринку, збільшення імпорту рибної продукції на 7-11% та зростання обсягів споживання. Експорт риби та інших продуктів моря, як і в попередні роки очікується символічним і не перевищуватиме 10 - 10,5 тис. т.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Середній рівень споживання водних біоресурсів в Україні знаходиться на рівні 14 кг продукції на 1 особу/рік, що майже вдвічі менше, ніж середній показник по країнах ЄС.

Загальний обсяг внутрішнього видобутку водних ресурсів в Україні забезпечує 30% внутрішнього попиту, тому Україна змушена нарощувати обсяги імпорту й надалі. Власна сировинна база з кожним роком вичерпується, тому виходом із занепаду може стати розвиток власної аквакультури, розробка та впровадження інноваційних технологій переробки.

В структурі імпорту водних біоресурсів переважають заморожена, охолоджена та свіжа риба, а також консерви рибні та ікра.

Ситуація на українському ринку риби та морепродуктів України ускладнюється «тіньовою» складовою ринку, недостатньою увагою органів

контролю, діяльність яких пов'язана як безпосередньо із рибовидобувною галуззю, так і з митним контролем імпортованої продукції.

Проте, не дивлячись на негативні тенденції у загальній динаміці розвитку ринку рибопродуктів в Україні слід відмітити те, що з 2019 року очікується позитивний ефект від роботи державних органів з дерегуляції та детінізації рибної галузі, налагоджування фінансової допомоги фермерським господарствам аквакультури, що скажется на наповненості ринку вітчизняною продукцією, покращенням якості імпортного продукту і, як наслідок, довгоочікуваним позитивним зрушенням рівня споживання риби та морепродуктів українцями.

Список використаних джерел

1. Споживання риби та рибопродуктів в Україні. URL : <http://edclub.com.ua/tegy/ryba-ta-ryboprodukty> (дата звернення: 29.11.2019).
2. Україна продовжує нарощувати імпорт рибної продукції. URL : <http://agro-yug.com.ua/archives/20030> (дата звернення: 27.11.2019).
3. Голембовська Н., Лебська Т. Розвиток ринку рибних продуктів в Україні. Аналітичний огляд. Галузеві проблеми, події, заходи. 2014. № 4. С. 4-8.
4. Самофатова В.А., Паньків Ю.П. Основні тенденції виробництва і споживання риби та рибної продукції в Україні. Економіка харчової промисловості. 2016. Том 8. Вип. 2. С. 29-32.
5. Самофатова В.А., Фалюта Г.І. Аналіз перспектив розвитку рибопереробної галузі України. Економіка харчової промисловості. 2014. № 3. С. 50-52.
6. Риба та рибопродукти: результати 2018 р. та оцінка на 2019 р. URL : <http://edclub.com.ua/analitika/ryba-ta-ryboprodukty-rezultaty-2018-roku-ta-ocinky-na-2019-rik> (дата звернення: 27.12.2019).
7. Внутрішній вилов та споживання риби. URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/10427355-v-ukrajini-za-rik-vil> (дата звернення: 30.12.2019).
8. Асоціація рибалок України. URL: <http://agro-yug.com.ua/archives/27106> (дата звернення: 20.12.2019).
9. Державна фіскальна служба України : Митна статистика. URL: <http://sfs.gov.ua/ms> (дата звернення: 20.12.2019).

References

1. Spozhyvannya ryby ta ryboproduktiv v Ukraini. URL : <http://edclub.com.ua/tegy/ryba-ta-ryboprodukty> (data zvernennya: 29.11.2019).
2. Ukrayina prodovzhuje naroshchuvaty import rybnoyi produktsiyi. URL : <http://agro-yug.com.ua/archives/20030> (data zvernennya: 27.11.2019).

3. Holembovs'ka N., Lebs'ka T. (2014). Rozvytok rynku rybnykh produktiv v Ukrayini. *Analitychnyy ohlyad. Haluzevi problemy, podiyyi, zakhody*. № 4, 4-8.
4. Samofatova V.A., Pan'kiv YU.P. (2016). Osnovni tendentsiyi vyrobnytstva i spozhyvannya ryby ta rybnoyi produktsiyi v Ukrayini. *Ekonomika kharchovoyi promyslovosti*. Tom 8, 2, 29-32.
5. Samofatova V.A., Falyuta H.I. (2014). Analiz perspektyv rozvytku rybopererobnoyi haluzi Ukrayiny. *Ekonomika kharchovoyi promyslovosti*. № 3, 50-52.
6. Ryba ta ryboprodukty: rezul'taty 2018 r. ta otsinka na 2019 r. URL : <http://edclub.com.ua/analitika/ryba-ta-ryboprodukty-rezultaty-2018-roku-ta-ocinky-na-2019-rik> (data zvernennya: 27.12.2019).
7. Vnutrishniy vylov ta spozhyvannya ryby. URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/10427355-v-ukrajini-za-rik-vil> (data zvernennya: 30.12.2019).
8. Asotsiatsiya rybalok Ukrayiny. URL: <http://agro-yug.com.ua/archives/27106> (data zvernennya: 20.12.2019).
9. Derzhavna fiskal'na sluzhba Ukrayiny : Mytna statystyka. URL: <http://sfs.gov.ua/ms> (data zvernennya: 20.12.2019).

Цель статьи заключается в аналитической оценке ситуации, которая сложилась на украинском рынке рыбы и морепродуктов, особенностях его развития, а так же определении как негативных, так и позитивных тенденций его функционирования.

Методы исследования. Общей методологической основой для исследования стали научные наработки отечественных и зарубежных ученых в области производства и потребления рыбы и морепродуктов в Украине.

Результаты. В статье отображен анализ ситуации и перспективы развития украинского рынка рыбы и морепродуктов. Определены основные проблемы функционирования рыбной отрасли Украины. Рассмотрены тенденции потребления рыбы и морепродуктов в Украине. В ходе проведения исследований были обозначены проблемные аспекты наполнения рынка рыбой и морепродуктами, выловленными в акватории Украины. На основе результатов исследования предложены пути перспективных направлений развития рыбной отрасли с целью обеспечения населения продуктами с полноценным белковым составом. В Украине сложилась негативная тенденция в общей динамике развития рынка рыбопродуктов. Сырьевая база природных водных ресурсов страны исчерпывается из года в год, общий объем внутренней добычи водных ресурсов обеспечивает всего 30% внутреннего спроса, поэтому Украина вынуждена наращивать объемы импорта рыбной продукции. Ситуация осложняется «теневой» составляющей рынка, недостаточным вниманием и реакцией соответствующих контролирующих органов на нарушения в вылове рыбы и таможенном контроле импортируемой продукции. Выходом из ситуации является комплекс мер: развитие собственной аквакультуры, внедрение инновационных технологий переработки рыбы и морепродуктов, положительные сдвиги в работе государственных органов по дерегуляции и детенизации рыбной отрасли, финансовая помощь фермерским хозяйствам аквакультуры.

Практическая значимость. Предложены пути перспективных направлений улучшения тенденций в рыбной отрасли Украины. Анализ ситуации, сложившейся на

украинском рынке рыбы и морепродуктов поможет сосредоточиться на причинах, следствием которых может быть традиционно сложившееся недостаточное потребление водных биоресурсов населением Украины.

Ключевые слова: рынок рыбы, тенденции, динамика, потребление, внешнеэкономическая деятельность, перспектива,

The purpose of the research is to analytically assess the current state and trends of the Ukrainian fish and seafood market and identify both negative and positive trends in its functioning.

Research methods. Scientific methodologies of domestic and foreign researchers in the field of production and consumption of fish and seafood in Ukraine became the general methodological basis of the research. Due to the dynamic market and constant updating of information, the authors of the article focused on the analysis of materials of scientific professional publications and Internet sources, which reflect the data of statistics, opinions of specialists, analysts and experts of the fishing industry of Ukraine. The work used such general scientific and specific research methods as logical generalization, systematic approach and theoretical search, based on the collection and processing of formalized reporting data.

Results. The article analyzes the state and prospects of development of the Ukrainian fish and seafood market. The main problems of functioning of the Ukrainian fishing industry and the current state of its development are identified. The trends of consumption of fish and seafood in Ukraine are considered. During the research the problematic aspects of providing the population with fish and seafood caught in the waters of Ukraine were identified. On the basis of the results of the study, the ways of promising directions of development of the fishery industry with the purpose of providing the population with food with a complete protein composition were proposed. In Ukraine, there has been a negative trend in the overall dynamics of the development of the fish market. The raw material base of Ukraine's natural water resources is exhausted year after year, with total domestic production of water resources providing only 30% of domestic demand, so Ukraine is forced to increase its imports of fish and seafood. The situation is complicated by the "shadow" component of the market, insufficient attention and reaction of the relevant control authorities on irregularities in fisheries and customs control of imported products. The way out of the situation is a set of measures: development of own aquaculture, introduction of innovative technologies of fish and seafood processing, positive changes in the work of state bodies for deregulation and de-shadowing of the fishing industry, adjustment of financial assistance to aquaculture farms.

Practical importance. the ways of perspective directions of improvement of tendencies of the fishing industry of Ukraine are offered. The analysis of the situation on the Ukrainian market of fish and seafood will help to focus on the reasons that may result in traditionally formed under-consumption of aquatic bioresources by the population of Ukraine.

Keywords: fish market, trends, dynamics, foreign economic activity, prospect, consumption.

*Стаття рекомендована до друку доктором технічних наук,
професором Луцького НТУ Байдаковою Л.І.
Стаття надійшла в редакцію 23.11.2019 р.*